

S

- de Salviano Interdicto. pag. 1434. lib. 45. tū. 33
 de Senatoribus. 248. * 1. 9.
 de SCto Macedoniano. 567. * 14. 6.
 — Silanianum. 938. * 29. 8.
 ad SCtum Tertillianum. 1254. * 38. 17.
 — Trebellianum. 1121. * 36. 4.
 — Turpilianum. 1614. * 48. 16.
 — Velleianum. 587. * 16. 4.
 de Sententiam passim. 1635. * 48. 25.
 de Separationibus. 1583. * 42. 6.
 de Sepulchro violato. 1873. * 47. 12.
 de Servis exportandis. 651. * 18. 7.
 de Servitute legata. 1027. * 53. 3.
 de Servitibus. 427. * 8. 1.
 — Prædiorum rustic. 434. * 8. 5.
 — Prædiorum urban. 429. * 8. 2.
 de Servo corrupto. 494. * 11. 3.
 Si ager vectigalis. 401. * 6. 5.
 — à parente quis manumissus. 1190. * 57. 13
 — cui plus, quam per L. Falcid. 1119. * 55. 3
 — ex noxali causa agatur. 269. * 2. 9.
 — familia furtum fecisse dic. 1557. * 47. 6.
 — ingenuus esse dicetur. 1327. * 40. 14.
 — is, qui testamento liber. 1555. * 47. 4.
 — mensor falsum modum dixerit. 498. * 11. 6.
 — mulier ventris nomine. 806. * 28. 6.
 — pars hereditatis petatur. 586. * 5. 4.
 — pendente appellatione. 1646. * 49. 13.
 — quadrupes pauperem fec. dic. 448. * 9. 1.
 — quid in fraude patroni. 1213. * 38. 5.
 — quis aliquem testari prohib. 943. * 29. 6.
 — cautionibus in judic. sist. 271. * 2. 11.
 — in jus vocatus non ierit. 268. * 2. 5.
 — jus dicenti non obtemper. 262. * 2. 5.
 — omissa causa testamenti. 933. * 29. 4.
 — servitus vindicetur. 441. * 8. 5.
 — tabulae testamenti extabunt. 1161. * 37. 2.
 — tabulae testamenti nullæ extab. 1216. * 58. 6.
 — Tutor vel Curat. Magistratus creatus. 1645. * 49. 10.
 — ventris nomine muliere in possess. 806. * 25. 5.
 — Ususfructus petetur. 420. * 7. 6.
 de Solutionibus et liberationibus. 1508. * 46. 3.
 Solutio matrimonio. 785. * 24. 3.
 de Sponsalibus. 741. * 23. 1.
 de Statu hominum. 250. * 1. 3.
 — liberis. 1504. * 40. 7.
 Stellionatus. 1580. * 47. 20.
 de Stipulatione servorum. 1488. * 48. 3.
 de Stipulationibus Praetoriis. 1527. * 46. 5.
 de Successorio Edicto. 1220. * 38. 9.
 de Suis et legit. hered. 1230. * 38. 16.
 de Supellectili legata. 1049 * 53. 10.
 de Superficiebus. 1411. * 45. 18.
 de Suspectis tutoribus et curator. 858. * 26. 10.

videri cum ab herede precario habere. — § 2. Illud tamen videamus, quale sit, si a me precario rogaveris, et ego eam rem alienavero: an precarium duret, re ad alium translata? Et magis est, ut si ille non revocet, posse interdicere, quasi ab illo precario habeas, non quasi a me: et si passus est aliquo tempore a se precario habere, recte interdicet, quasi a se precario habeas.

§ 3. Eum quoque precario teneri voluit prætor, qui dolo fecit, ut habere desineret²⁴. Illud adnotatur, quod culpam non præstat [is], qui precario rogavit, sed solum dolum²⁵ præstat: quanquam is, qui commodatum suscepit, non tantum dolum, sed etiam culpam²⁶ præstat; nec immerito dolum solum præstat is, qui precario rogavit: cum totum hoc ex liberalitate descendat ejus, qui precario concessit, et satius sit, si dolus tantum præstetur. Culpam tamen dolo proximam contineri quis merito dixerit²⁷. — § 4. Ex hoc interdicto restituvi debet in pristinam causam: quod si non fuerit factum, condemnatio in tantum siet, quanti interfuit actoris, ei rem restitui ex²⁸ eo tempore, ex quo interdictum editum est. Ergo et fructus ex die interdicti editi præstabuntur. — § 5. Si servitutus usus non fuit is, qui precario rogavit, ac per hoc amissa sit: videamus, an interdicto tenerat? Ego arbitror, non alias, quam si dolo²⁹ fecerit. — § 6. Et generaliter erit dicendum, in restitutionem venire dolum, et culpam latam³⁰ dumtaxat, cetera non venire. Plane post interdictum editum oportebit, et dolum, et culpam, et omnem causam venire: nam ubi morram³¹ quis facit precario, omnem causam debebit constituire. — § 7. Interdictum hoc et post³² annum competere Labeo scribit: eoque jure utinam; cum enim nonnunquam in longum tempus precarium concedatur, absurdum est dicere, interdictum locum non habere post annum. — § 8. Hoc interdicto heres ejus, qui precario rogavit, tenetur³³, quemadmodum ipse: ut sive habet, sive dolo fecit, quominus haberet vel ad se perveniret, teneatur: ex dolo autem defuncti hactenus, quatenus ad eum pervenit.

9. GAIUS, lib. 26, ad Edictum provinciale.

Precaria possessio constitui potest vel inter praesentes, vel inter absentes: veluti per epistolam, vel per nuncium.

10. POMPONIUS, lib. 5, ex Plautio.

Quamvis ancillam quis precario rogaverit, id actum videtur³⁴, ut³⁵ etiam quod ex ancilla natum esset, in eadem causa haberetur.

11. CELSUS, lib. 7 Digestorum.

Si debitor rem pignorauerit precario rogaverit³⁶, soluta pecunia, precarium solvitur; quippe id actum est, ut usque eo precarium teneret.

12. Idem, lib. 28 Digestorum.

Cum precario aliquid datur, si convenient, ut in calendis Julias precario possideat: nunquid exceptione adjuvandus est, ne ante ei possessio auferatur? Sed nulla vis est hujus conventionis, ut rem alienam domino invito possidere liceat. — § 1. Precario rogatio et ad heredem³⁷ ejus, qui concessit, transit; ad heredem autem ejus, qui precario rogavit, non transit: quippe ipsi dumtaxat, non etiam heredi concessa possessio est.

13. POMPONIUS, lib. 55, ad Quintum Mucium.

Si servus tuus³⁸ tuo mandato precario rogaverit, vel ratum habueris, quod ille rogavit tuo nomine: teneberis, quasi precario habeas. Sed si te ignorante, suo nomine vel servus vel filius rogaverit, non videris tu precario habere: sed illi erit actio de peculio, vel de in rem verso.

14. PAULUS, lib. 13, ad Sabinum.

Interdictum de precariis merito introductum est, quia nulla eo nomine juris³⁹ civilis actio esset: magis enim ad donationes⁴⁰, et beneficii causam, quam ad negotii contracti spectat precarii conditio.

15. POMPONIUS, lib. 29, ad Sabinum.

Et habet summam aequitatem, ut eatenus quisque nostro utatur, quantum⁴¹ ei tribuere velimus. — § 1. Hospites, et qui gratuitam habitationem accipiunt, non intelliguntur precario habitare. — § 2. Precario habere etiam ea, quae in jure consistunt, possumus, ut immissa⁴² vel protecta. — § 3. Cum quis de re sibi restituenda cautum habet, precarium interdictum ei non competit. — § 4. Eum, qui precario rogaverit, ut sibi possidere liceat, nancisci, possessionem⁴³ non est dubium. An is quoque possidat, qui rogatus sit, dubitatum est? placet autem, penus

²⁴ L. 151, L. 150, infra de reg. jur. — ²⁵ L. 15, infra d. t. — ²⁶ L. 5, § 2, supr. commodati. — ²⁷ L. 5, in fin. § 6, infra h. t.; L. 1, § 1, supr. si mensor fals. mod.; L. 29, in pr. supr. mandati. — ²⁸ L. 5, supr. de interdict. — ²⁹ L. 5, supr. h. t. — ³⁰ d. t. — ³¹ L. 47, L. 5, § 2, supr. de acquire. vel amitt. poss. — ³² L. 16, in pr. supr. ut possidetis. — ³³ L. 16, in pr. oblig. et act. — ³⁴ L. 1, § 2, supr. h. t. — ³⁵ L. 15, supr. ed. — ³⁶ L. 16, in pr. oblig. et act. — ³⁷ L. 1, § 2, supr. de divers. temporal. præser. — ³⁸ Imma videt L. 1, § 2, supr. depositi. — ³⁹ L. 5, § 9, supr. commodati; L. 14, § 15, infra de furt. — ⁴⁰ L. 6, in pr. supr. h. t. — ⁴¹ L. 8, § 1, supr. de usuf. — ⁴² L. 14, § 11, infra de furt. — ⁴³ L. 4, § 2, supr. h. t.; d. L. 14, § 11, supr. ed.

utrumque esse eum hominem, qui precario datus esset: penes eum⁴⁴, qui rogasset, qua possident corpore; penes dominum, quia non decesserit animo possessione. — § 5. Quo quis loco precario aut possidet, aut cœperit possidere, nihil refert, quod ad hoc interdictum pertinet.

16. Idem, lib. 32, ad Sabinum.

Si adoptavero eum, qui precario rogaverit, ego quoque precario possideo.

17. Idem, lib. 23, ad Sabinum.

Qui precario fundum possidet, ex interdicto Utii possidetis adversus omnes⁴⁵, præter eum, quem rogavit, uti potest.

18. JULIANUS, lib. 13 Digestorum.

Unusquisque potest rem suam, quamvis⁴⁶ non possideat, precario dare ei, qui possidat.

19. Idem, lib. 49 Digestorum.

Duo in solidum precario habere non magis possunt, quam duo⁴⁷ in solidum vi possidere, aut clam: nam neque justæ neque injustæ possessiones duas concurrent possunt. — § 1. Qui servum⁴⁸ meum precario rogat, videtur a me precario habere, si hoc ratum habuero: et ideo precario interdicto mili tenetur. — § 2. Cum quid precario rogatum est, non solum interdicto uti possumus, sed et incerti conditione, [id est], prescriptis⁴⁹ verbis.

20. ULPIANUS, lib. 2 Responsorum.

Ea, quæ distracta sunt, ut precario penes empotem essent, quoad pretermis universum persolveretur, si per empotem stetit, quo minus persolveretur, venditorum posse consequi.

21. VENULEIUS, lib. 4 Actionum.

Cum precario quis rogat, ut ipsi in eo fundo morari liceat, supervacuum est adjici, ipsi, suisque: nam per ipsum suis quoque permisum uti videtur.

22. Idem, lib. 5 Interdictorum.

Si is, qui pro⁵⁰ possidente possidet, precario dominum rogaverit, ut sibi retinere rem liceret; vel is, qui alienam rem emisset, dominum rogaverit: appetet eos precario possidere; nec existimando mutare sibi causam possessio, quibus a domino concedatur precario possidere: nam et si id, quod possideas, alium precario rogaveris, videri te desinere ex prima causa possidere, et incipere ex precario habere: et contra⁵¹ si possessorum precario rogaverit, qui rem avocare ei posset, teneri eum precario, quoniam aliquid ad eum per hanc precarii rationem pervenit, id est, possessio⁵², quæ aliena sit. — § 1. Si pupillus sine tutoris auctoritate precario rogaverit, Labeo ait habere eum precarium possessionem, et hoc interdicto teneri: nam quo magis naturaliter possideretur, nullum locum esse tutoris auctoritate; recteque dici, quod precario habet; quia quod possidat, ex ea causa possidat, ex qua rogaverit; nihilque novi [per] prætorem constitutum: quoniam, sive habeat rem, officio judicis teneretur; sive non habeat, non teneatur.

TIT. XXVII.

DE ARBORIBUS CÆDENDIS.

1. ULPIANUS, lib. 71, ad Edictum.

Ait prætor: Quæ arbor¹ ex eadbis tuis in eades illius impendet, si² per te stat, quoniam tu adimas: tunc, quoniam illi³ eam arborem⁴ adimere sibi habere liceat, vim fieri veto. — § 1. Hoc interdictum prohibitorum est. — § 2. Si arbor adibus alienis impendet, utrum tam arborem jubeat prætor adimi, an vero id solum, quod superexcurrit, queratur? Et Ruilius ait, a stirpe excindam, idque plerisque videtur verius: et nisi adimit dominus arborem, Labeo ait permitti ei, cui arbor officaret, ut si vellet, succidet eam, lignaque tolleret. — § 3. Arboris appellatione etiam⁵ vites continentur. — § 4. Non solum autem domino adiun, sed etiam ei, qui usumfructus habet, competit hoc interdictum: quia et ipsius interesi⁶, arbore istam non impendere. — § 5. Præterea

¹ L. 1, § 2, supr. h. t. — ² L. 5, supr. ed. — ³ L. 5, § 2, supr. de acquire. vel amitt. poss. — ⁴ L. 1, in fin. supr. ut possidetis. — ⁵ L. 16, in pr. supr. h. t. — ⁶ L. 1, § 2, supr. de divers. temporal. præser.

TIT. XXVII. — ¹ 23, infr. h. t. — ² 26, infr. h. t. — ³ 24, infr. h. t. — ⁴ 2, supr. h. t. — ⁵ L. 5, in pr. supr. arb. furtum cesar. — ⁶ Arg. L. 7, § 2, supr. de usufr.

probandum est, si arbor communibus sedibus impendeat, singulos dominos habere hoc interdictum, et quidem in solidum⁷: qui et servitutum vindicationem singuli habeant. — § 6. Ait prator: *Si per te stat, quominus eam adimas: quominus illi eam arborum adimere liceat, vim fieri voto.* Prius itaque tibi datur adimendi facultas: si tu non facias, tunc vicino prohibet vim fieri adimere volenti. — § 7. Deinde ait prator: *Quae arbor ex agro tuo in agrum illius impendet, si per te stat, quominus pedes quindecim a terra eam altius coercetas, tunc, quominus illi ita coercere, lignaque sibi habere liceat, vim fieri voto.* — § 8. Quod ait prator, ex lex 12 tabularum efficeret volunt, ut quindecim pedes altius rami arboris circumdantur: et hoc idcirco effectum est, ne umbra arboris vicino praedio noceret. — § 9. Differentia duorum capitum interdicti haec est: Si quidem arbor adibus impendeat, succidi eam precipitur: si vero agro impendeat, tantum usque ad quindecim pedes a terra coerceri.

2. POMPONIUS, lib. 54, ad Sabinum.

Si arbor ex vicini fundo vento inclinata in tuum fundum sit: ex lege 12 tabularum de adimenda ea recte agere potes, *jus ei non esse ita arborum habere.*

TIT. XXVIII.

DE GLANDE LEGENDA.

1. ULPIANUS, lib. 71, ad Edictum.

Ait prator, *Glandem, que ex illius agro in tuum cadat, quominus illi tertio quoque die legere, auferre liceat: vim fieri voto.* — § 1. Glandis nomine omnes² fructus continentur.

TIT. XXIX.

DE HOMINE¹ LIBERO EXHIBENDO.

1. ULPIANUS, lib. 71, ad Edictum.

Ait prator: *Quem liberum dolo malo retines, exhibeas.* — § 1. Hoc interdictum proponitur tuendae libertatis causa: videlicet, ne homines liberi retineantur a quoquam.

2. VENULEIUS, lib. 4 Interdictorum.

Nihil enim multum a specie servientium differunt, quibus facultas non datur recedendi.

3. ULPIANUS, lib. 71, ad Edictum.

Quod et lex Favia² prospexit, neque hoc interdictum auctoritatem legis Faviae executionem: nam et hoc interdicto agi poterit, et nihilominus accusatio legis Faviae institui: et versa vice, qui egit Favia, poterit nihilominus etiam hoc interdictum habere, prasertim cum aliis interdictum, alias Favia actionem habere possit. — § 1. Haec verba, quem³ liberum, ad omnem liberum pertinent: sive pubes sit, sive impubes; sive masculi, sive feminæ; sive unus, sive plures; sive sui juris sit, sive alieni: hoc enim tantum spectamus, an liber sit. — § 2. Is tamen, qui in potestate habet, hoc interdicto non tenetur: quia dolo malo non videtur habere, qui suo⁴ jure uitetur. — § 3. Si quis eum, quem ab hostibus redemit, retinet: in ea causa est, ut interdicto non teneatur⁵: non enim dolo malo facit. Plane si offert pretium, interdictum locum habet. Sed et si cum remisit pretio non accepto, dicendum est, interdicto locum fore, si posteaquam semel remisit, velit retinere. — § 4. Si eum quis retinet ilium, quem non habet in potestate: plerunque sine dolo male facere videbitur; pietas enim genuina efficit sine dolo male retinere: nisi si evidens dolus malus intercedat. Proinde et si libertum suum, vel alumnū, vel noxae deditum adhuc impuberem: idem erit dicendum. Et generaliter, qui justam causam habet hominis liberi apud sed retinendi, non videtur dolo male facere.

§ 5. Si quis volentem retineat, non videtur dolo male retinere. Sed quid si [volentem] quidem retineat, non⁶ tamen sine collidate circum-

⁷ L. 17, supr. de servit; L. 4, § 3; L. 6, § 4, supr. si servit. vind.

² Tr. XXVIII. — 1. L. 2, supr. ad exhibend. — 2. L. 256, § 1, inf. de verb. sign.

³ Tr. XXIX. — 1. Lib. 8, C. 8. — 2. L. 6, in fin.; L. 5, C. ad leg. Fal. de pleiar.

⁴ L. 26, supr. de damn. inficit. — 5. Arg. L. 2, C. de postlim.; L. 15, L. 21, in pr. inf. de captiv. — 6. L. 26, § 1, supr. qui testam. facere; L. 43, in fin. supr. de legat. 1. — 6. L. un. § 2, C. de rapto virg. — 7. L. 4, § 1, inf. b. t. — 8. L. 2, supr. ad exhibend. — 9. L. 15, supr.

ventum, vel seductum, vel sollicitatum, neque bona vel probabili ratione hoc facit? Recte dicetur dolo malo retinere. — § 6. Is qui nescit apud se esse hominem liberum, dolo malo caret: sed ubi certioratus retinet, dolo malo non caret. — § 7. Plane, si dubitat, utrum liber, an servus sit, vel facit status controversiam: recedendum erit ab hoc interdicto, et agenda cause libertatis; etenim recte placuit, tunc demum hoc interdictum locum habere, quotiens quis pro⁷ certo liber est. Ceterum si queratur de statu, non oportet prejudicium fieri aliena cognitioni. — § 8. Ait prator exhibeas⁸ est, in publicum producere, et videndi tangendique hominis facultatem præbere: proprio autem exhibere est, extra secretum habere. — § 9. Hoc interdictum omnibus⁹ competit: nemo enim prohibendus est libertati favere. — § 10. Plane ex causa suspecte¹⁰ persona removendæ sunt, si forte talis persona sit, quam verisimile est colludere, vel calumniari. — § 11. Sed [et] si mulier¹¹ vel pupillus hoc interdictum desideret, pro cognato, vel parente, vel affine suo solliciti, dandum esse eis interdictum, dicendum est: nam et publico¹² iudicio reos facere possunt, dum suas suorumque injurias exsequuntur. — § 12. Si [tamen] plures sunt, qui experiri volent, eligendus est a prator, ad quem maxime res pertinet¹³, vel is, qui idoneior¹⁴ est; et est optimum, ex conjunctione, ex fide, ex dignitate actorem hoc interdicto eligendum. — § 13. Si tamen, posteaquam loco interdicto actum est, alius hoc interdicto agere desideret: palam erit, postea alii non facile dandum, nisi si de perfida prioris poterit aliquid dici. Itaque causa cogniti amplius quam semel interdictum hoc erit movendum. Nam nec in publicis iudicis permititur amplius agi, quam semel actum est, quam si prevaricationis¹⁵ fuerit damnatio prior accusator. Si tamen reus condemnatus malit litis astimationem suffere, quam hominem exhibere: non est iniquum, sapienti in eum interdicto experiri, vel eidem sine exceptione, vel ali. — § 14. Hoc interdictum et in absentia esse rogandum Labeo scribit: sed si non defendatur, in bona ejus eundum ait. — § 15. Hoc interdictum perpetuum est.

4. VENULEIUS, [lib. 4 Interdictorum].

Si quis liberum hominem ignoranter sum statum retineat, tamen, si dolo malo retinet, cogit exhibere. — § 1. Trebatius quoque ait non tenere eum, qui liberum hominem pro servo bona¹⁶ fide emerit et retineat. — § 2. Nullo tempore dolo malo retineri homo liber debet: adeo ut quidam putaverint, nec modicum tempus ad eum exhibendum dandum, quoniam prateriti facti poena prestanda est. — § 3. Creditor non competit interdictum, ut debitor exhiberetur: nec enim debitorem latitament exhibere quisquam cogitur, sed in bona ejus ex edicto pratoris¹⁷ itur.

TIT. XXX.

DE LIBERIS¹ EXHIBENDIS, ITEM DUCENDIS.

1. ULPIANUS, [lib. 71, ad Edictum].

Ait prator, *Qui quæ in potestate Lucii Titii est, si eae apud te est, dolore malo tuo factum est, quominus apud te esset, ita eum eamne exhibeas.* — § 1. Hoc interdictum proponitur adversus eum, quem quis exhibere desiderat eum, quem in potestate sua esse dicit. Et ex verbis apparent, ei, cuius in potestate est, hoc interdictum competere. — § 2. In hoc interdicto prator non admittit causam, cur apud eum sit, qui exhiberi debet, quemadmodum in superiori interdicto: sed omnimodo restituendum patavit, si in potestate est. — § 3. Si vero mater sit, quæ retinet, apud¹⁸ quam interdum magis, quam apud patrem, morari filium debere, ex justissima scilicet causa, et divus Pius decrevit, et a Marco et a Severo rescriptum est: æque subveniendum ei erit per exceptionem. — § 4. Pari modo si judicatum fuerit, non esse eum in potestate, et si per injuriam judicatum sit: agenti hoc interdicto objicienda erit exceptio rei judicata: ne de hoc queratur, an sit in potestate, sed an sit judicatum. — § 5. Si quis filiam suam, que nulli nuptia sit, velit abducere, vel exhiberi sibi desideret: an adversus interdictum exceptio dantur sit, si forte pater concordante matrimonio, forte et liberis subduximus, velit dissolvere? Et certo jure utimur, ne bene concordantia¹⁹ matrimonii jure patriæ potestatis turbentur: quod tamen sic erit adhibendum, ut patri persuadeatur, ne acerbe patriam potestatem exercet.

¹ L. 10, L. 11, — 5. L. 1, supr. b. t. — 6. d. L. 1, § 5, — 7. L. 5, § 5, supr. tit. prox. infr. de accusat. — 8. L. 5, in fin. infra de particular. act. — 14. L. 2, infr. d. t.; L. 18, supr. de testim. fut. — 15. L. 3, infr. ad SC. Turpili. — 1. L. 2, C. ad leg. Fal. de pleiar.

² L. 26, supr. de damn. inficit. — 5. Arg. L. 2, C. de postlim.; L. 15, L. 21, in pr. inf. de captiv. — 6. L. 26, § 1, supr. qui testam. facere; L. 43, in fin. supr. de legat. 1. — 6. L. un. § 2, C. de rapto virg. — 7. L. 4, § 1, inf. b. t. — 8. L. 2, supr. ad exhibend. — 9. L. 15, supr.

2. HERMOGENIANUS, lib. 6 juris Epitomarum.

Imo magis de uxore exhibenda ac ducenta pater etiam, qui filiam in potestate habet, a⁴ marito recte convenitur.

3. ULPIANUS, lib. 71, ad Edictum.

Deinde ait prator: *Si Lucius Titius in potestate Lucii Titii est: quo minus eum Lucio Titio ducere liceat, vim fieri voto.* — § 1. Superiora interdicta exhibitoria sunt: hoc est, pertinent ad exhibitionem liberorum, ceterorumque, de quibus supra diximus: hoc autem interdictum pertinet ad ductionem, ut ducente quis possit eos, in quos habet jus ductionis. Itaque prius interdictum, quod est de liberis exhibendis, preparatorium est hujus interdicti: quo magis enim quis duci possit, exhibendus fuit. — § 2. Ex hisdem causis hoc interdictum tribuendum est, ex quibus cause de exhibendis liberis competit diximus: itaque quæcumque ibi²⁰ diximus, eadem hic quoque dicta accipienda sunt. — § 3. Hoc autem interdictum competit non adversus ipsum filium, quem quis ducente vult: sed utique esse debet is, qui eum interdicto defensat. Ceterum cessat interdictum, et succedit poterit notio pratoris: ut apud eum discepitur, utrum quis in potestate sit, an non [sit]. — § 4. Julianus ait: *Quotiens id interdictum movetur de filio ducento: vel cognitione, et is, de quo agitur, impubes est: alias diffiri oportere rem in tempus pubertatis, alias representari.* Idque ex persona eorum, inter quos controversia erit, et ex genere causa constitendum est. Nam si is, qui se parentem dicit, auctoritatis, prudentia, fidei explorare esset; usque in diem litis impuberem apud se habebit: is vero, qui controversiam facit, humilis, calumniator, nota nequit; representanda cognitione est. Item si is, qui impuberem negat in aliena potestate esse, vir omnibus modis probatus, tutor vel testamentum, vel a pratorie datus; pupillum, quem in diem litis apud se habuit, tuetur: is vero, qui patrem se dicit, suspectus [est] quasi calumniator, diffiri item non oportet. Si vero utraque persona suspecta est, aut tanquam infirma, aut tanquam turpis: non erit alienum (inquit) disponi, apud quem interim puer educaretur, et controversia in tempus pubertatis differri: ne, per collisionem velim patrem alterius contendent, aut aliena potestatis paternum adducatur, aut filius alienus patrisfamilia loco constitutur. — § 5. Etiam si maxime autem probet filium pater in sua potesta esse: tamen, causa cognita, mater in retinendo eo potior²¹ erit; idque decretis divi Pii quibusdam continetur: obtinuit enim mater ob nequitiam patris, ut sine deminutione patris potestatus apud eum filius moretur. — § 6. In hoc interdicto, res judicetur, feminam, prætextatum, eumque, qui proxime prætextata etiam accedit, interim apud matremfamilias deponi prator jubet. Proxime etiam prætextati accedere eum dicimus, qui puberem etiam nunc ingressus est. Cum audis matremfamilias, accipe nota auctoritatis feminam.

4. AFRICANUS, lib. 4 Quæstionum.

Si eum, qui se patremfamilias dicat, ego in mea potestate esse, et jussu meo adisse hereditatem dicam, tam de hereditate agi oportere, quam ad interdictum de filio ducente iri debere ait.

5. VENULEIUS, lib. 4 Interdictorum.

Si filius sua sponte²² apud aliquem est, inutile hoc interdictum erit: quia filius magis apud se, quam apud eum est, in quem interdictetur, cum liberam facultatem abeundi vel remanendi haberet; nisi si inter duos, qui se patres dicent, controversia esset, et alter ab altero exhiberi eum desideraret.

TIT. XXXI.

DE UTRUBI.

1. ULPIANUS, lib. 72, ad Edictum.

Prator ait: *Utrubi hic homo, quo de agitur, majore¹ parte hujusce anni fuit: quominus is eum ducat, vim fieri voto.* — § 1. Hoc interdictum de possessione rerum mobilium locum habet, sed obtinuit vim ejus

¹ 4. d. L. 11, — 5. L. 1, supr. b. t. — 6. d. L. 1, § 5, — 7. L. 5, § 5, supr. tit. prox. infr. de accusat. — 8. L. 5, in fin. infra de particular. act. — 14. L. 2, infr. d. t.; L. 18, supr. de testim. fut. — 15. L. 3, infr. ad SC. Turpili. — 1. L. 2, C. ad leg. Fal. de pleiar.

² 4. L. 26, supr. de damn. inficit. — 5. Arg. L. 2, C. de postlim.; L. 15, L. 21, in pr. inf. de captiv. — 6. L. 26, § 1, supr. qui testam. facere; L. 43, in fin. supr. de legat. 1. — 6. L. un. § 2, C. de rapto virg. — 7. L. 4, § 1, inf. b. t. — 8. L. 2, supr. ad exhibend. — 9. L. 15, supr.

exæquatam² fuisse. Ut possidetis interdicto, quod de rerum soli competit: ut is et in hoc interdicto vincat, qui nec vi, nec clam, nec precario, dum super hoc ab adversario inquietatur, possessionem habet.

TIT. XXXII.

DE MIGRANDO.

1. ULPIANUS, lib. 73, ad Edictum.

Prator ait: *Si es homo, quo de agitur, non est ex his rebus, de quibus inter te et acorem convenit¹, ut quæ in eam habitationem, qua de agitur, introducta, importata, ibi nata factave essent, ea pignori tibi pro mercede ejus habitationis essent: sive ex his rebus esset ea merces tibi soluta, ita quoniam nominè satisfactum est, aut per te stat², quominus solvatur: ita quominus ei, qui eum pignoris nomine induxit, inde abducere liceat, vim fieri voto.* — § 1. Hoc interdictum proponitur inquinilio, qui soluta pensione vult migrare. Nam colono non competit. — § 2. Cui rei etiam extra ordinem subveniri potest: ergo infrequens est hoc interdictum. — § 3. Si tamen gratuitam quis habitationem habeat, hoc interdictum utili ei competit. — § 4. Si pensio nondum debeatur: ait Labeo interdictum hoc cessare; nisi paratus sit eam pensionem solvere. Proinde si semenstem solvit, sexagenstris debeatur, inutiliter interdictet, nisi solverit sequentis sexagenstris. Ita tamen, si conventionis specialis facta est in conductione domus, ut non³ liceat ante finitum annum, vel certum tempus migrare. Idem est, et si quis in plures annos conduxerit, et nondum præterierit tempus: nam cum in⁴ universam conductionem pignora sunt obligata, consequens erit dicere, interdicto locum non fore, nisi liberata fuerit. — § 5. Illud notandum est, prætorum hic non exigisse, ut in bonis fuerit conductoris, nec ut si aliena sint, et sint talia, que pignoris nomine teneri non poterint, pignoris tamen nomine introducta sint: interdicto hoc locus erit⁵; quod si nec pignoris nomine introducta sint: nec retineri poterunt a locatore. — § 6. Hoc interdictum perpetuum est, et in successores [et] successoribus dabatur.

2. GAIVS, lib. 26, ad Edictum provinciale.

Hoc interdictum inquinilio etiam de his rebus quæ non ipsius sunt⁶, sed forte commode ei vel locatae, vel apud eum depositæ sunt, utile esse non dubitatur.

TIT. XXXIII.

DE¹ SALVIANO INTERDICTO.

1. JULIANUS, lib. 49 Digestorum.

Si colonus ancill